

“मानव विकास कार्यक्रम” अंतर्गत नंदुरबार जिल्ह्यातील “धडगाव व अक्कलकुवा” या तालुक्यातील “आमचूर निर्मिती व विक्री” या प्रकल्पाची “शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्यादित, नाशिक” यांच्यामार्फत अंमलबजावणी करणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

नियोजन विभाग

शासन निर्णय क्रमांक- माविमा-२०२१/प्र.क्र.११/का.१४१८,

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई -४०० ०३२

दिनांक : २८ मे, २०२१.

वाचा:

१. नियोजन विभाग, शासन निर्णय क्र.माविमा-२०१०/प्र.क्र.८१/का.१४१८, दि.१९.०७.२०११
२. व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्यादित नाशिक, महाराष्ट्र यांचे पत्र दिनांक १७.२.२०२१.

प्रस्तावना:

नियोजन विभागाच्या संदर्भाधीन दिनांक १९.०७.२०११ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये सन २०११-१२ पासून राज्यातील २३ जिल्ह्यांतील १२५ तालुक्यात “मानव विकास कार्यक्रम” राबविण्यात येत आहे. या कार्यक्रमांतर्गत (i) आरोग्य, (ii) शिक्षण व (iii) उत्पन्नवाढ या क्षेत्रांशी संबंधित विविध योजना राबविण्यात येत आहेत. “शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्यादित, नाशिक” यांनी सन २०२१-२२ या आर्थिक वर्षात नंदुरबार जिल्ह्यातील “धडगाव व अक्कलकुवा” या तालुक्यातील “वन धन केंद्र” व “महिलांचे ग्राम संघ” यांचे मार्फत आमचूर उत्पादक आदिवासींच्या उपजिविका वृद्धीसाठी “आमचूर निर्मिती व विक्री” हा प्रकल्प “मानव विकास कार्यक्रम” अंतर्गत सुरू करण्याचा प्रस्ताव संदर्भाधीन दिनांक १७.०२.२०२१ च्या पत्रान्वये नियोजन विभागास सादर केलेला आहे. या प्रकल्पाला “प्रशासकीय मान्यता” देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:

नंदुरबार जिल्ह्यातील “धडगाव व अक्कलकुवा” तालुक्यातील “वन धन केंद्र” व “महिलांचे ग्राम संघ” यांचेमार्फत आमचूर उत्पादक आदिवासींच्या उपजिविका वृद्धीसाठी “आमचूर निर्मिती व विक्री” या प्रकल्पाची अंमलबजावणी करण्यासाठी “शबरी आदिवासी वित्त व विकास

महामंडळ मर्यादित, नाशिक” हे प्रयत्न करत आहे. नंदुरबार जिल्ह्यातील “धडगाव व अक्कलकुवा” तालुक्यात उत्पादीत होणाऱ्या आमचूरला त्यांच्या विशिष्ट गुणवत्तेमुळे देशांतर्गत व देशाबाहेर खूप मागणी आहे. परंतु या संधीचा फायदा फक्त व्यापारी वर्ग व आमचूर प्रक्रिया उद्योग आधारीत कंपन्या घेतात. या पार्श्वभूमीवर आमचूर उत्पादक आदिवासी बांधवांना योग्य संधी मिळून त्यांचे उत्पन्न वाढविण्यासाठी नंदुरबार जिल्ह्यातील “धडगाव व अक्कलकुवा” या तालुक्यात आदिवासी कुटुंबाची उपजिविका उंचावण्यासाठी राज्य शासनाचे आदिवासी विकास विभाग अधिनस्त “शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्यादित, नाशिक” मार्फत “आमचूर निर्मिती व विक्री” प्रकल्पाला “प्रशासकीय मान्यता” प्रदान करण्यात येत आहे. “शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्यादित, नाशिक” मार्फत हा प्रकल्प राबविण्यापूर्वी त्याचे “आधारभूत सर्वेक्षण (Baseline Survey)” करण्यात यावे. तसेच प्रकल्प संपल्यानंतर “फलनिष्पत्तीचे मूल्यमापन (Outcome Evaluation)” करण्यात यावे.

२. नंदुरबार जिल्ह्यातील “धडगाव व अक्कलकुवा” तालुक्यातील “आमचूर निर्मिती व विक्री” या योजनेची अंमलबजावणी करण्यासाठी “व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी, वित्त व विकास महामंडळ मर्यादित, नाशिक” यांना “मानव विकास कार्यक्रम” अंतर्गत सोबत जोडलेल्या “परिशिष्ट (अ)” मध्ये दर्शविल्याप्रमाणे सन २०२१-२२ या आर्थिक वर्षामध्ये व्यक्तिगत लाभार्थी व आदिवासी समाज व संस्था यांचा किमान १०% स्वहिस्सा (Self-Contribution) ठेऊन, राज्य शासन हिस्सा ९० % निश्चित करून “परिशिष्ट (ब)” मधील उपयोजनाकरिता रु. ५४४.५० लक्ष इतक्या रकमेस प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे.

३. नंदुरबार जिल्ह्यातील “धडगाव व अक्कलकुवा” तालुक्यात “मानव विकास कार्यक्रम” अंतर्गत “आमचूर निर्मिती व विक्री” ही योजना राबविण्याकरिता होणारा खर्च हा सन २०२१-२२ या वित्तीय वर्षासाठी “मागणी क्रमांक ओ-१, २०५३ जिल्हा प्रशासन, ०९३ जिल्हा आस्थापना, पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना, ०४ आयुक्त, औरंगाबाद, (०४) (०१) मानव विकास निर्देशांक वृद्धी करणे (२०५३ १२३१) दत्तमत, ३१- सहायक अनुदान वेतनेतर ” या लेखाशीर्षाखाली मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

४. नियोजन विभागाचा हा शासन निर्णय वित्त विभाग अनौपचारिक संदर्भ क्र. २०२/ व्यय -८ दिनांक २८.४.२०२१ अन्वये प्राप्त केलेल्या सहमतीने निर्गमित करण्यात येत आहे.

५. नियोजन विभागाचा सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२१०५२८१२२४००२४१६ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(वि. फ. वसावे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत:

- १) मा. राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन , मुंबई
- २) मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा.उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे सह सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा.राज्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) प्रधान महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
- ६) अपर मुख्य सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) आयुक्त,मानव विकास आयुक्तालय,औरंगाबाद,पहिला मजला,विकास भवन,बाबा पेट्रोल पंपाजवळ, अदालत रोड, औरंगाबाद ४३१ ००५
- ८) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ९) जिल्हाधिकारी तथा अध्यक्ष मानव विकास समिती (सर्व)
- १०) संचालक, लेखा व कोषागारे, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- ११) व्यवस्थापकीय संचालक, शबरी आदिवासी वित्त व विकास महामंडळ मर्यादित, नाशिक
- १२) मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
- १३) उपायुक्त (नियोजन), विभागीय आयुक्त कार्यालय, (सर्व)
- १४) जिल्हा नियोजन अधिकारी (मानव विकास) (सर्व)
- १५) जिल्हा कोषागार अधिकारी, जिल्हा कोषागार कार्यालय, औरंगाबाद.
- १६) सह सचिव / उप सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १७) निवड नस्ती.

शासन निर्णय क्रमांक-माविका-२०२१/प्र.क्र.११/का.१४१८, दिनांक : २८ मे, २०२१ चे सहपत्र

परिशिष्ट (अ)

(रु. लाखात)

अक्र	योजना तपशील	निधी	राज्य शासन हिस्सा (९०%)	लाभार्थी स्वहिस्सा (१०%)
१	वन धन केंद्र/ ग्राम संघ यांना आमचूर खरेदी साठी खेळते भांडवल	२००.००	१८०.००	२०.००
२	चांगल्या प्रतीचे आमचूर उत्पादन करणेसाठी वन धन केंद्र /ग्राम संघ/ स्वयं सहायता संघ यातील आदिवासी सभासदांना अर्थसहाय्य करणे	६०.००	५४.००	६.००
३	वन धन केंद्र/ ग्राम संघातील सभासदांना आमचूर वाळविणे, त्यावर प्रक्रिया करून त्याची विक्री करणे इत्यादी कामांसाठी अर्थ सहाय्य करणे	२००.००	१८०.००	२०.००
४	ग्रामीण स्तरावर आमचूर साठवणुकीसाठी वन धन केंद्र/ ग्राम संघ यांना अर्थसहाय्य करणे	१०.००	९.००	१.००
५	आदिवासी कुटुंबातील सदस्यांसाठी स्वच्छ आमचूर निर्मिती, सौर वाळवणी यंत्राचा वापर व आमचूरवर प्रक्रिया बाबतचे प्रशिक्षण	८०.००	७२.००	८.००
६	शबरी महामंडळ व्यवस्थापन खर्च (१०%)	५५.००	४९.५०	५.५०
	एकूण	६०५.००	५४४.५०	६०.५०

शासन निर्णय क्रमांक-माविका-२०२१/प्र.क्र.११/का.१४१८, दिनांक : २८ मे, २०२१ चे सहपत्र

परिशिष्ट (ब)

“आमचूर निर्मिती व विक्री” या प्रकल्पाच्या विविध उप योजना स्वरूप

उपयोजना १- या उपयोजनेअंतर्गत वन धन केंद्र /ग्राम संघ यांना आमचूर खरेदीसाठी खेळते भांडवल उपलब्ध करून देणे अपेक्षित असून या प्रक्रियेतून जवळपास ३५०-४०० क्विंटल आमचूर खरेदी करून त्याची स्थानिक ठिकाणी उपलब्ध शीतगृहामध्ये साठवणूक करण्यात येईल.

उपयोजना २- या उपयोजनेअंतर्गत चांगल्या प्रतीचे आमचूर उत्पादन करण्यासाठी वन धन केंद्र/ग्राम संघ/स्वयंसहायक संघ यातील आदिवासी सभासदांना अर्थसहाय्य करणे अपेक्षित असून या योजनेच्या माध्यमातून एका वन धन केंद्रातील/ग्राम संघातील ३०० आदिवासी कुटुंबांना प्रति कुटुंब रु. २०००/- प्रमाणे निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल.

उपयोजना ३- या उपयोजनेअंतर्गत वन धन केंद्र/ग्राम संघातील सभासदांना आमचूर वाळविणे व त्यावर प्रक्रिया करून त्याची विक्री करणे इत्यादी कामासाठी अर्थसहाय्य करणे अपेक्षित असून या योजनेच्या माध्यमातून सुरुवातील पहिल्या टप्प्यात “धडगाव व अक्कलकुवा” तालुक्यातील १० वन धन केंद्र/ग्राम संघ/क्षेत्रीय संस्था यांना डी.बी.टी. द्वारे निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल.

उपयोजना ४- या उपयोजनेअंतर्गत ग्रामीण स्तरावर आमचूर साठवणूकीसाठी वन धन केंद्र / ग्राम संघ यांना अर्थसहाय्य करणे अपेक्षित असून या योजनेच्या माध्यमातून “धडगाव व अक्कलकुवा” तालुक्यातील १० वन धन केंद्र/ग्राम संघ यांना प्रत्येकी रु. १,००,०००/- याप्रमाणे निधी उपलब्ध करून देण्यात येईल.

उपयोजना ५- या उपयोजनेअंतर्गत आदिवासी कुटुंबातील सदस्यांसाठी स्वच्छ आमचूर निर्मिती, सौर वाळवणी यंत्राचा वापर व आमचूर वर प्रक्रिया याबाबतचे प्रशिक्षण देणे अपेक्षित असून या योजनेच्या माध्यमातून पहिल्या टप्प्यात ३०० सदस्यांना प्रशिक्षण देण्यात येईल.